

Przedmiotowy system oceniania dla klasy 8

WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Zbigniew Herbert <i>Książka</i>	- łączy tytuł z Biblią, wskazuje wersy, na podstawie których można dokonać takiego zestawienia; - podaje podstawowe informacje o osobie mówiącej w wierszu	- rozpoznaje uosobienie jako sposób przedstawienia Biblii, cytuje odpowiednie fragmenty; - przedstawia osobę mówiącą w wierszu	- wyjaśnia, jaką funkcję pełni personifikacja jako środek poetycki, przedstawiający Biblię; - charakteryzuje styl wypowiedzi osoby mówiącej w wierszu	- wskazuje metafory występujące w wierszu, wyjaśnia ich znaczenie; - podaje przykłady znanych mu nawiązań do Biblii	- samodzielnie analizuje i interpretuje utwór; - wyjaśnia znaczenie Biblii dla kultury europejskiej
Cudzymi słowami. O sztuce cytowania	rozpoznaje w tekście cytaty	stosuje zasady interpunkcyjne obowiązujące przy cytowaniu	przywołuje cytaty w wypowiedzi ustnej i pisemnej	poprawnie wprowadza cytaty do własnej wypowiedzi	zastosowane w swojej wypowiedzi cytaty opatruje przypisami
Biblijne dziedzictwo – infografika	wymienia imiona wybranych bohaterów biblijnych Starego i Nowego Testamentu	podaje podstawowe informacje na temat bohaterów biblijnych wskazanych w infografice	- przywołuje poznane wcześniej podstawowe informacje o Biblii - wymienia nawiązania biblijne wskazane w infografice	- samodzielnie poszukuje innych nawiązań biblijnych w kulturze - omawia rolę Biblii jako tekstu kultury	- porównuje nawiązania biblijne z pierwowzorem - określa sposób przekształcenia pierwowzoru i cel nawiązania
Isabel Allende <i>Dwa słowa (fragment)</i>	- opowiada o swoich wrażeniach po przeczytaniu utworu; - przedstawia bohaterów opowiadania	- układa pytania dotyczące treści opowiadania; - wyjaśnia, na czym polegały niezwykle umiejętności głównej bohaterki	- układa pytania dotyczące metaforycznych sensów opowiadania; - próbuję sformułować ogólną opinię na jego temat	- formułuje wnioski na temat świata przedstawionego w utworze; - wskazuje fragmenty poświęcone roli słów, komentuje je	- komentuje sposób prezentowania świata w opowiadaniu; - na podstawie utworu wyjaśnia, jakie funkcje może pełnić język, podaje przykłady z tekstu
Słownikowe A... B... C... Rodzaje i funkcje słowników	- zna podstawowe rodzaje słowników; - wyszukuje w słowniku potrzebne hasła	wie, w jakich słownikach szukać potrzebnych podstawowych informacji	- zna różne rodzaje słowników; - sprawnie i poprawnie odczytuje hasło słownikowe	- w swojej pracy korzysta z różnych słowników; - rozumie podstawowe skróty zawarte w hasle słownikowym	- sprawnie i funkcjonalnie korzysta ze słowników; - zna budowę hasła słownikowego

AUTORZY: Ewa Horwath, Grażyna Kiełb

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Św. Paweł Hymn o miłości (fragment)	- wyodrębnia części kompozycyjne utworu, tytułuje je; - wymienia określenia miłości	- wymienia wyliczone w tekście cechy miłości; - wskazuje w tekście personifikację	- wskazuje w tekście określenia miłości, wyjaśnia ich znaczenie; - określa styl wypowiedzi poetyckiej, nastrój i ton wiersza	- określa postawy człowieka zaprezentowane w tekście, komentuje je; - uzasadnia, dlaczego utwór jest hymnem	- określa funkcję użytych środków stylistycznych; - samodzielnie formułuje wnioski na temat utworu
Henryk Sienkiewicz Quo vadis	- wymienia elementy świata przedstawionego powieści; - zapisuje plan wydarzeń wybranego wątku; - przedstawia głównych bohaterów; - zna cechy gatunkowe powieści historycznej; - wskazuje w powieści cechy utworu epickiego	- stawia pytania dotyczące tekstu; - określa tematykę wątków; - opowiada zdarzenia; - charakteryzuje głównych bohaterów; - cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; - wypowiada się na temat utworu, wyraża swoje zdanie; - wymienia cechy gatunkowe powieści historycznej	- rozpoznaje wydarzenia na podstawie cytatów; - charakteryzuje bohaterów, uwzględniając ich przemianę; - uzasadnia swoje zdanie, przedstawiając argumenty; - uzasadnia, że utwór to powieść historyczna	- przedstawia losy bohaterów, uzupełnia wypowiedź cytata z tekstu; - ocenia działania bohaterów; - omawia problematykę utworu; - wypowiada się na temat wartości; - wyciąga wnioski; - opisuje walory utworu	- charakteryzuje Chilona jako bohatera tragicznego; - w interpretacji przywołuje konteksty historyczne i kulturowe oraz biograficzne; - odczytuje ironię
Norman Davies Europa (fragment)	na podstawie tekstu odtwarza informacje o mitologicznej Europie, przedstawia ją	odtwarza treść mitu o porwaniu Europy	wyjaśnia pochodzenie nazwy Europa	na podstawie tekstu wyjaśnia symboliczne znaczenie mitu o porwaniu Europy	sytytuje mit w kontekście kulturowym
Rozmowy na koniec wieku 3 (fragment). Z prof. Januszem Tazbirem o Europie rozmawiają Katarzyna Janowska i Piotr Mucharski	- określa główny temat rozmowy; - na podstawie wzoru pisze notatkę encyklopedyczną	- wymienia przywołanych w rozmowie polskich pisarzy, wskazuje zagadnienia, które poruszali; - tworzy notatkę encyklopedyczną	- odróżnia fakty od opinii, podaje ich przykłady z tekstu; - samodzielnie tworzy notatkę encyklopedyczną, zachowuje spójność i spójność tekstu	- nazywa wartości wspólne dla Europejczyków, przyporządkowuje je do odpowiednich kręgów kulturowych; - tworzy notatkę encyklopedyczną, hierarchizuje w niej informacje, zachowuje spójność i spójność tekstu	bierze udział w dyskusji na temat kulturowego dziedzictwa Europy, przedstawia argumenty i kontrargumenty

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Zacytować czy zrelacjonować? Mowa niezależna i mowa zależna	- odróżnia mowę niezależną od mowy zależnej; - zapisuje poprawnie graficznie mowę niezależną	przekształca poprawnie mowę niezależną w mowę zależną	przekształca poprawnie mowę zależną w mowę niezależną i odwrotnie, przestrzega zasad zapisu	poprawnie stosuje w wypowiedziach mowę zależną i mowę niezależną	wykorzystuje funkcjonalnie mowę zależną i mowę niezależną dla osiągnięcia w wypowiedzi pożądanego efektu
Mitologiczne inspiracje – infografika	wymienia bohaterów mitologicznych przywołanych w infografice	podaje podstawowe informacje na temat wskazanych bohaterów mitologicznych	- przywołuje poznane wcześniej podstawowe informacje o mitologii; - wymienia nawiązania mitologiczne wskazane w infografice	- samodzielnie poszukuje innych nawiązań mitologicznych w kulturze; - omawia rolę mitologii jako tekstu kultury	- porównuje różne rodzaje dzieł sztuki, posługuje się odpowiednią terminologią; - omawia nawiązania mitologiczne we współczesnej kulturze popularnej
Piotr Zwierzchowski <i>Herkules brat Supermana</i> (fragment)	- wskazuje tematykę tekstu; - przedstawia bohaterów	- porównuje Herkulesa i Supermana; - wskazuje cechy tekstu popularnonaukowego	- odtwarza plan kompozycyjny tekstu; - na podstawie tekstu formułuje zasady sporządzania opisu bibliograficznego	- wyjaśnia, co to jest „mitologia popkultury”; - sporządza opis bibliograficzny, korzystając z wzoru	- omawia nawiązania pomiędzy tekstami kultury przywołanymi w tekście; - samodzielnie tworzy bibliografię do swoich prac, umiejętnie ją zapisuje
<i>Nec Hercules contra plures, czyli siła złego na jednego. Frazeologizmy</i>	- objaśnia znaczenia frazeologizmów pochodzących z mitologii; - w podanych przykładach wskazuje poprawne związki frazeologiczne, układa z nimi zdania	- korzystając z odpowiedniego słownika, wyjaśnia znaczenie podanych frazeologizmów; - poprawia błędy w podanych przykładach związków frazeologicznych	- podaje przykłady sytuacji, w których można użyć wskazanych frazeologizmów; - rozpoznaje i poprawia błędy frazeologiczne	wyjaśnia, w jakim celu używamy frazeologizmów w wypowiedziach, jakie efekty może przynieść ich wykorzystanie	stosuje celowo w wypowiedziach poprawne związki frazeologiczne
Agatha Christie <i>Dwanaście prac Herkulesa</i>	- krótko przedstawia głównego bohatera; - opowiada o przyczynach, przebiegu i rezultatach wybranego śledztwa	- charakteryzuje bohatera, przywołując opinie innych na jego temat; - ocenia, które z zadań Herkulesa Poirota było najciekawsze, uzasadnia swoją opinię	- na podstawie wybranego wydania przedstawia tok myślenia bohatera; - przedstawia i omawia związek rozwiązywanych przez detektywa spraw z mitologiczną opowieścią o Heraklesie	- przedstawia Herkulesa Poirota jako określony typ postaci, obecny w literaturze popularnej; - przedstawia cechy powieści detektywistycznej, tworzy instrukcję, jak napisać dobry utwór tego rodzaju	- wymienia inne teksty kultury (utwory literackie, filmy) o charakterze zbliżonym do utworów A. Christie; - ocenia, na czym polega fenomen pisarki

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Opowieści Okrągłego Stołu (fragment)	- opowiada wybrane wydarzenie, - wymienia rycerskie atrybuty, - przedstawia podstawowe zasady rycerskiego postępowania w formie kodeksu	- opowiada o zwyczajach rycerskich, - wyjaśnia, co oznaczały rycerskie atrybuty, - hierarchizuje zasady rycerskiego postępowania w formie kodeksu	- wyjaśnia, czym był i co symbolizuje okrągły stół, - przedstawia rycerskie powinności, - redaguje kodeks rycerskiego postępowania, zachowuje jednolitą formę czasowników	- wyjaśnia, czym był i co symbolizuje Święty Graal, - nazywa główne cechy rycerza, wymienia najważniejsze dla niego wartości, - redaguje kodeks rycerskiego postępowania, proponuje graficzny układ zapisu	- w interpretacji utworu swobodnie odwołuje się do kontekstów historycznych i kulturowych; - omawia obecność kodeksu rycerskiego we współczesnym świecie
Dotrzymujemy obietnicy. Zdradzamy sekrety słów. Synonimy, antonimy, homonimy	- rozpoznaje synonimy, antonimy i homonimy; - podaje przykłady synonimów i antonimów	stosuje synonimy i antonimy w zadaniach i tekstach własnych	- rozumie znaczenie homonimów; - wzbogaca swoje słownictwo	- używa w swoich wypowiedziach bogatego słownictwa; - w sposób funkcjonalny i celowy stosuje synonimy	wykorzystuje homonimy dla osiągnięcia efektu artystycznego
Henryk Sienkiewicz – infografika	- wie, kim był Henryk Sienkiewicz; - wymienia główne dzieła pisarza	na podstawie infografki notuje najważniejsze informacje dotyczące pisarza i jego twórczości	omawia problematykę powieści historycznych Henryka Sienkiewicza	przywołuje kontekst biograficzny i historyczny utworów Henryka Sienkiewicza	przygotowuje pytania do konkursu poświęconego życiu i twórczości Henryka Sienkiewicza
Henryk Sienkiewicz Krzyżacy (fragment)	- odtwarza przebieg bitwy pod Grunwaldem; - w opisie wyszukuje podane środki stylistyczne	- wymienia bohaterów, wskazuje kim chciałby być w czasie rekonstrukcji; - w opisie bitwy wskazuje i nazywa środki stylistyczne, stara się określić ich funkcję	- uzasadnia swoje zdanie; - opisuje narratora, cytuje odpowiednie fragmenty utworu; - określa funkcję środków stylistycznych użytych w opisie bitwy	- przygotowuje scenariusz; - analizuje i interpretuje opis bitwy pod Grunwaldem; - wybiera z tekstu skrzydlate słowa	- przygotowuje scenopis fragmentu bitwy; - realizuje film na podstawie własnego pomysłu
Jan Matejko Bitwa pod Grunwaldem	wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, łączy je z tematem dzieła	prezentuje malarskie sposoby przedstawienia wybranych postaci obrazu	omawia wykorzystane przez artystę środki języka malarskiego, wyjaśnia ich funkcję	wskazuje i komentuje przyczyny i efekty sposobu kreowania przez artystę malarskiej wizji historycznego wydarzenia	- wyjaśnia symboliczne znaczenie elementów obrazu; - interpretuje dzieło malarskie
Drzewiej bywało... Archaizmy i archaizacja	rozpoznaje w tekście archaizmy	rozpoznaje w tekście archaizmy, próbuje określić ich typy	wyjaśnia, czym są archaizmy, rozróżnia ich typy, wskazuje przykłady w tekście	wyjaśnia, na czym polega archaizacja, jakim celom służy	stara się celowo stosować archaizację w swoich tekstach

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Andrzej Sapkowski <i>Granica możliwości (fragment)</i>	• prezentuje główne elementy świata przedstawionego w utworze; • wyjaśnia, jaki był cel wyprawy opisanej w utworze	• wymienia uczestników wyprawy, przedstawia ich; • określa motywy, które skłoniły bohaterów do udziału w ekspedycji; • analizuje język, którym posługuje się wybrana postać z utworu; • rozpoznaje inwersję	• określa relacje łączące bohaterów utworu; • ocenia pobudki, którymi kierowali się poszczególni bohaterowie biorący udział w wyprawie; • rozpoznaje stylizację w utworze, nazywa jej rodzaje	• wyjaśnia, dlaczego opowiadanie należy do utworów fantasy; • przedstawia i komentuje postawy życiowe, reprezentowane przez bohaterów, • wyjaśnia, co to jest gwara śródwiskowa	• wyjaśnia rodzaj i cel nawiązania przez autora do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych
Składniowe łamigłówki. Wypowiedzenia wielokrotnie złożone	• rozpoznaje i tworzy wypowiedzenia wielokrotnie złożone	• przekształca podane zdania pojedyncze w wypowiedzenia wielokrotnie złożone	• rozpoznaje i tworzy różne rodzaje wypowiedzeń wielokrotnie złożonych	• świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach różne rodzaje wypowiedzeń wielokrotnie złożonych	• dokonuje analizy składniowej wypowiedzeń wielokrotnie złożonych
Jan Twardowski <i>Trochę plotek o świętych</i>	• wprowadza do tekstu wiersza znaki interpunkcyjne, odczytuje zgodnie z nimi głośno tekst	• wymienia niektóre określenia prezentujące bohaterów wiersza, próbuje wyjaśnić ich znaczenie	• wskazuje przykłady kolokwializmów i paradoksów; wyjaśnia, jakie znaczenia zostały dzięki nim wyeksponowane	• omawia poetyckie sposoby przedstawiania bohaterów, wyjaśnia wynikające z nich znaczenia	• samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji utworu
Wiktór Hugo <i>Katedra Marii Panny w Paryżu (fragment)</i>	• na podstawie tekstu wyjaśnia, jakie funkcje pełniła tytułowa katedra w czasach średniowiecza; • odtwarza przebieg zdarzeń	• na podstawie tekstu wymienia elementy fasady katedry; • prezentuje bohaterów tekstu, opisuje ich przeżycia	• z punktu widzenia paryskiego przewodnika opisuje fasadę katedry, • wskazuje wspólne cechy gotyckich świątyń i wielkich dzieł literackich	• wyjaśnia, jakie symboliczne funkcje pełniły poszczególne elementy architektoniczne katedry; • porównuje literacki opis katedry z podanymi dziełami malarskimi	• na podstawie katedry gotyckiej wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>tekst kultury</i>
Kropka, kreska, kropka, czyli interpunkcyjne SOS. Interpunkcja w wypowiedzeniach	• zna najczęściej stosowane znaki interpunkcyjne, stara się je stosować w praktyce	• zna wymienione w podręczniku znaki interpunkcyjne, stara się je stosować w praktyce	• stosuje poprawnie wszystkie znaki interpunkcyjne zgodnie z regułami składniowymi	• stosuje poprawnie wszystkie znaki interpunkcyjne ze świadomością funkcji, które pełnią	• stosuje znaki interpunkcyjne w celu osiągnięcia efektu artystycznego

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Miron Białoszewski <i>Fioletowy gotyk</i>	- wyodrębnia w tekście wiersza obrazy poetyckie; - na podstawie wzoru pisze podanie	- korzystając z podanych propozycji, wyjaśnia znaczenie niektórych metafor tworzących obrazy poetyckie; - pisze podanie	- próbuje samodzielnie wyjaśnić znaczenia wynikające z metaforyki utworu; - pisze podanie, stosuje właściwy układ graficzny zapisu	- dostrzega różne perspektywy, z których patrzy osoba mówiąca, wyjaśnia znaczenie tego zabiegu; - pisze podanie, przestrzega wszystkich wyznaczników tej formy wypowiedzi	- twórczo interpretuje fragmenty utworu; - samodzielnie pisze podanie, używając rzeczowych i celowych argumentów
Irving Stone <i>Udręka i ekstaza (fragment)</i>	- wymienia etapy pracy nad posągami; - wskazuje nawiązania do biblijnej opowieści; - opisuje rzeźbę	- na podstawie tekstu opisuje sposób pracy Michała Anioła; - wyjaśnia, dlaczego biblijny Dawid stał się postacią przedstawioną przez artystę	- na podstawie tekstu przedstawia przeżycia twórcy w czasie rzeźbienia; - omawia wzorce, do których odwoływał się w swej pracy Michał Anioł	- relacjonuje i komentuje przebieg procesu twórczego przedstawionego w tekście; - na podstawie tekstu wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega niezwykłość Dawida	- w interpretacji odwołuje się do kontekstów historycznych, kulturowych, filozoficznych; - przedstawia swoją ocenę twórcy
Od mecenasa do sponsora. Zapożyczenia w języku polskim	- rozpoznaje wyraźne zapożyczenia w tekście; - wie, w jakim słowniku szukać informacji na ich temat	zastępuje zapożyczenia wyrazami rodzimymi, korzysta z odpowiedniego słownika	- rozpoznaje rodzaje zapożyczeń; - stosuje je poprawnie w wypowiedziach	świadomie i celowo stosuje zapożyczenia, zna i stosuje zasady ich używania	przedstawia zasady używania zapożyczeń w języku polskim, ocenia ich wpływ na zmiany w języku
Jan Kochanowski <i>Fraszki: Do gór i lasów, O żywocie ludzkim</i>	- korzystając z przypisów, przekłada teksty na język współczesny; - określa osobę mówiącą w utworach	- określa tematykę fraszek; - cytuje fragmenty utworu odwołujące się do biografii poety; - wskazuje, że czytane utwory to fraszki	- odtwarza sposób myślenia i wartościowania zawarty w utworach; - wyszukuje podane środki językowe i stara się określić ich funkcję; - wymienia cechy gatunkowe fraszki	- określa rodzaj liryki, jaki reprezentują utwory; - wyjaśnia funkcję użytych w utworach środków językowych - interpretuje fraszki	- samodzielnie interpretuje utwory; - wyjaśnia znaczenie motywu <i>theatrum mundi</i> i wskazuje jego związek z utworami J. Kochanowskiego
Jan Kochanowski <i>Pieśń IX [Nie porzucaj nadzieje...]</i>	- przedstawia własnymi słowami fragmenty tekstu; - cytuje urywki dotyczące zmienności losu	- parafrazuje tekst pieśni; - wyszukuje w słowniku przykłady związków frazeologicznych ze słowem <i>fortuna</i> - rozpoznaje utwór jako pieśń	- wyjaśnia związek bogini Fortuny z treścią wiersza; - formułuje rady dla współczesnego człowieka wynikające z utworu; - podaje gatunkowe cechy pieśni	- charakteryzuje osobę mówiącą w utworze; - wyjaśnia przesłanie tekstu;	- wyjaśnia główne założenia stoicyzmu i epikureizmu; - wykorzystuje w interpretacji utworu kontekst filozoficzny

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Jan Kochanowski <i>Pieśń XXV [Czego chcesz od nas, Panie...]</i>	- wyjaśnia, kto jest adresatem wypowiedzi lirycznej, potwierdza swoją odpowiedź cytataми; - wymienia, za co dziękuje osoba mówiąca; - formuluje proste podziękowanie oraz tekst o charakterze argumentacyjnym	- charakteryzuje osobę mówiącą w utworze; - wyjaśnia funkcję pytań retorycznych; - pisze podziękowanie; - tworzy tekst argumentacyjny, korzystając z wzoru	- opisuje emocje osoby mówiącej; - wskazuje środki poetyckie i określa ich funkcję; - rozpoznaje tekst jako hymn; - pisze tekst argumentacyjny, wykorzystując środki retoryczne	- przedstawia obraz Boga ukazany w utworze; - opisuje środki rytmizujące tekst; - wskazuje w utworze cechy hymnu; - pisze tekst argumentacyjny, funkcjonalnie wykorzystując środki retoryczne	- wyjaśnia główne założenia światopoglądu renesansowego; - przedstawia swoją opinię na temat uniwersalnego przesłania utworu; - samodzielnie pisze tekst argumentacyjny, funkcjonalnie wykorzystując różne rodzaje argumentów
Jan Paweł II <i>Przekroczyć próg nadziei (fragment)</i>	- określa temat tekstu; - z pomocą nauczyciela pisze plan tekstu; - wskazuje tezę; - zapoznaje się z różnymi rodzajami rozprawek	- nazywa wartości wspomniane w tekście; - odtwarza plan tekstu; - wskazuje fragment zawierający wnioski; - zauważa różnice w podanych typach rozprawek	- wyraża swoje zdanie na temat godności; - wymienia argumenty i przykłady przywołane w tekście dla uzasadnienia tezy; - pisze rozprawkę, wybierając jeden z omówionych typów	- bierze udział w dyskusji na temat godności; - odtwarza konstrukcję tekstu; - analizuje fragment zawierający polemikę; - samodzielnie pisze rozprawkę w jednym z typów	- proponuje atrybut godności; - prowadzi polemikę; - dobiera typ rozprawki do zobrazowania swojego toku myślenia
Stanisław Barańczak <i>Południe</i>	- formuluje pytania do tekstu; - dostarcza niezwykłość graficznego zapisu tekstu, próbuje wyjaśnić jego związek z tematyką wiersza	- z podanych propozycji hipotez interpretacyjnych wybiera tę, którą uważa za najtrafniejszą; - wyjaśnia związek graficznego zapisu tekstu z tytułem i tematyką utworu	- próbuje samodzielnie sformułować hipotezę interpretacyjną dotyczącą znaczeń tekstu; - z podanych propozycji wybiera znaczenia metafor występujących w wierszu	- przedstawia własną propozycję interpretacji utworu; - wyjaśnia znaczenie metafor występujących w utworze	wskazuje związki wiersza z epoką baroku
W kręgu polskiego oświecenia – infografika	- wymienia główne instytucje polskiego oświecenia; - rozpoznaje Ignacego Krasickiego jako przedstawiciela oświecenia i autora bajek	- podaje cechy charakterystyczne polskiego oświecenia; - przypomina cechy gatunkowe bajki	- wskazuje najważniejsze wydarzenia z historii Polski przypadające na epokę oświecenia; - wymienia tytuły bajek I. Krasickiego, wskazuje w nich alegorie i morał	- przedstawia założenia ideowe epoki oświecenia; - wskazuje w wybranych bajkach I. Krasickiego cechy gatunkowe tych utworów	samodzielnie poszukuje informacji o innych uczestnikach obiadów czwartkowych ukazanych na fotografiach

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Zofia Kossak Obiad czwartkowy	odtwarza podstawowe informacje o obiadach czwartkowych (miejsce, czas, cel, uczestnicy)	wymienia wszystkich uczestników obiadów czwartkowych, przedstawia ich	zbiera i przedstawia dodatkowe informacje o uczestnikach obiadów czwartkowych i przebiegu ich spotkań	wyjaśnia, na czym polegała ważna dla polskiej kultury rola obiadów czwartkowych	twórczo wykorzystuje zdobytą wiedzę do przygotowania „szkolnego obiadu czwartkowego”
Na pomoc Matejce i Moniuszce, czyli stąpanie po kruchym lodzie... O odmianie nazwisk	zna podstawowe reguły odmiany nazwisk, stara się je stosować w praktyce	stara się poprawnie odmieniać nazwiska	zna reguły odmiany nazwisk, stosuje je w praktyce	poprawnie odmienia wszystkie typy nazwisk	bada etymologię wybranych nazwisk
Ignacy Krasicki Żona modna	- czyta i rozumie tekst, korzystając z przypisów; - wyodrębnia zdarzenia; - wie, że <i>Żona modna</i> to satyra	- określa narratora; - wskazuje fragmenty zawierające wyolbrzymienia, określa funkcję takiego zabiegu; - wymienia główne cechy satyry	- charakteryzuje głównych bohaterów; - wymienia zjawiska i cechy podane w tekście krytyce; - wskazuje środki językowe wykorzystywane w satyrze	- wskazuje ironię; - wyjaśnia znaczenie puenty - wskazuje cechy satyry w utworze I. Krasickiego	- pisze parodię satyry I. Krasickiego; - nagrywa utwór w formie audiobooka
Adam Mickiewicz Świtez (fragment)	- odtwarza główne wydarzenia utworu; - wymienia bohaterów utworu, dzieli je na postaci fantastyczne i realistyczne; - przypomina główne cechy ballady	- porządkuje wydarzenia przedstawione w utworze, dzieli je na fantastyczne i realistyczne; - określa postawy bohaterów przedstawionych w retrospekcji z punktu widzenia dobra i zła; - wskazuje cechy ballady w utworze; - dostrzega różnorodność zastosowanych środków poetyckich	- rozdziela dwa plany czasowe w utworze, przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia; - określa postawy bohaterów i narratora wobec rzeczywistości; - wskazuje w utworze cechy różnych rodzajów literackich; - omawia funkcję zastosowanych środków poetyckich	- wie, czym jest retrospekcja; wyjaśnia, czemu służy w toku narracji i jakie skutki wywołuje; - komentuje, w jaki sposób ukazany został problem winy i kary w utworze; - przedstawia balladę jako gatunek literacki	- wskazuje w balladzie cechy romantycznego światopoglądu; - pisze scenariusz programu dotyczącego zjawisk nadnaturalnych

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Gdziekolwiek będziesz... Nazwy miejscowe i ich odmiana	- rozpoznaje nazwy miejscowe; - stosuje poprawną odmianę popularnych i często używanych nazw miejscowych	stara się stosować poprawną odmianę nazw miejscowych	- poprawnie odmienia nazwy miejscowe; - rozpoznaje rodzaje nazw miejscowych	zna reguły odmiany nazw miejscowych, poprawnie stosuje je w praktyce	świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady odmiany nazw miejscowych
Adam Mickiewicz Do M***	- określa, kim może być osoba mówiąca i adresat utworu, przywołuje odpowiednie fragmenty tekstu; - dostrzega rytmiczność utworu, próbuje ustalić, z czego ona wynika	- nazywa relacje łączące osobę mówiącą i adresata, popiera swe ustalenia przykładami z tekstu; - omawia układ rymów, budowę strof, wskazuje te elementy jako sposób rytmizacji utworu	- określa sytuację liryczną, wyodrębnia zdarzenia i sytuacje, o których mówi podmiot liryczny; - wymienia wszystkie sposoby rytmizacji tekstu	- omawia stan psychiczny osoby mówiącej, nazywa jej uczucia; - omawia sposoby rytmizacji tekstu; wyjaśnia, jak wpływa ona na nastrój i przedstawiane emocje	- łączy tekst z biografią poety, podaje argumenty; - proponuje motyw muzyczny pasujący do rytmu tekstu
Adam Mickiewicz Stepy akemańskie	- opisuje sytuację liryczną i osobę mówiącą w wierszu; - nazywa przeżycia podmiotu lirycznego; - wie, jak zbudowany jest sonet; - dokonuje głosowej prezentacji utworu	- wskazuje w opisach epitety i porównania, określa ich funkcję; - opisuje sytuację podmiotu lirycznego; - wskazuje najważniejsze cechy sonetu; - recytuje utwór	- określa funkcję hiperboli; - analizuje środki fonetyczne; - wyjaśnia, co to jest sonet; - recytuje utwór, starając się oddać emocje osoby mówiącej w wierszu	- opisuje zastosowaną w wierszu gradację oraz jej wpływ na sytuację bohatera; - wyjaśnia znaczenie motywu <i>homo viator</i> oraz łączy go z tekstem; - wskazuje cechy sonetu w utworze; - recytuje wiersz, stosując różnorodne środki wyrazu	- samodzielnie analizuje i interpretuje utwór; - podaje przykłady synestezji; - czyta inne sonety A. Mickiewicza; - przedstawia głosową interpretację utworu
Juliusz Słowacki Balladyna	- podaje przykłady realistycznych i fantastycznych wydarzeń; - przedstawia krótko osoby dramatu; - przedstawia tytułową bohaterkę; - wie, że utwór jest dramatem	- wymienia najważniejsze wydarzenia akcji; - wymienia postacie fantastyczne, podaje przykłady ich ingerencji w losy innych bohaterów; - nazywa cechy osobowości tytułowej bohaterki; - podaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego	- szereguje najważniejsze wydarzenia akcji; - nazywa najważniejszą cechę każdej postaci; - tworzy portret psychologiczny tytułowej bohaterki; - wydobywa z tekstu poboczne informacje, ustala, czego dotyczą; - wskazuje cechy gatunkowe tragedii	- wskazuje wydarzenia o największym napięciu dramatycznym, motywuje swój wybór; - charakteryzuje wybranego bohatera, wprowadza elementy oceny; - uzasadnia, że <i>Balladyna</i> jest tragedią	- wyjaśnia pojęcie tragizmu; - przygotowuje uwspółcześioną wersję dramatu do wystawienia na scenie klasowego teatru

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Świat na scenie – infografika	• sytuuje na osi czasu rozwój teatru; • wymienia rodzaje teatru przedstawione w infografice	• podaje główne cechy każdego z przedstawionych rodzajów teatru	• wskazuje rodowód teatru europejskiego	• wskazuje różnice między różnymi rodzajami teatru	• przygotowuje scenki obrazujące różnice pomiędzy różnymi rodzajami teatru
Juliusz Słowacki Hymn	• wybiera fragmenty opisujące przestrzeń, wydobywa z nich znaczenia dosłowne; • ustala, kim może być osoba mówiąca, uzasadnia swą opinię przykładami z tekstu; • rozpoznaje refren w utworze	• wyodrębnia obrazy poetyckie związane z przestrzenią; • wskazuje fragmenty mówiące o przeszłości i przyszłości bohatera lirycznego, komentuje je; • analizuje budowę tekstu, wskazuje powtarzające się elementy	• analizuje sposób tworzenia obrazów poetyckich związanych z przestrzenią; • określa stan psychiczny i emocje bohatera; ustala, czym są spowodowane; • omawia kompozycję wewnętrzną i budowę wiersza, łączy je z nastrojem utworu	• określa symboliczny charakter przestrzeni, łączy ją z emocjami osoby mówiącej; • zna pojęcie liryki osobistej; wyjaśnia, dlaczego utwór należy do tego typu liryki; • analizuje budowę i kompozycję wewnętrzną	• podsumowuje interpretację; • przywołuje kontekst historyczno-biograficzny utworu
Cyprian Norwid Za wstęp (Ogólniki)	• własnymi słowami odtwarza treść kolejnych strof; • wskazuje, co niezwykłego dostrzega w budowie i zapisie utworu	• określa, o jakich etapach życia człowieka mówi wiersz, podaje cytaty z tekstu; • omawia warstwę interpunkcyjną utworu, próbuje określić efekty uzyskane za pomocą znaków interpunkcyjnych	• wyjaśnia znaczenie metafor przedstawiających etapy życia człowieka; • analizuje język poetycki utworu	• przedstawia nowatorstwo formy i języka utworu, wyciąga wnioski; • formułuje przesłanie utworu	• odtwarza poglądy poety na temat roli poezji, wskazuje, które wartości uznaje on za najważniejsze
Odpowiednie dać rzeczy – słowo... Etykieta językowa	• dostosowuje wypowiedź do sytuacji i odbiorcy; • zachowuje kulturę języka	• zna i stosuje podstawowe zasady etykiety językowej; • przypomina zasady grzeczności obowiązujące w komunikacji internetowej	• podaje przykłady form adresatywnych; • formułuje rady i wskazówki dotyczące zasad komunikacji w internecie	• komentuje zasady ogólne i szczegółowe dotyczące etykiety językowej	• samodzielnie formułuje wnioski na temat stosowania zasad grzeczności językowej
Bolesław Prus Kroniki tygodniowe (fragment)	• formułuje temat tekstu; • pisze sprawozdanie z wydarzenia, którego był świadkiem lub uczestnikiem	• formułuje problemy poruszone w tekście; • wskazuje zastosowane środki stylistyczne, określa ich funkcję;	• odtwarza opinie i oceny autora tekstu; • nazywa najważniejsze cechy stylu autora, popiera je przykładami;	• wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter publicystyczny; • charakteryzuje styl tekstu, zwraca uwagę na jego specyficzne cechy;	• wskazuje cechy tekstu jako felietonu; • stara się nadać swojemu artykułowi cechy felietonu;

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
		pisze sprawozdanie, próbuje stosować funkcjonalny styl wypowiedzi	pisze artykuł związany tematycznie ze wskazanymi problemami	pisze artykuł poruszający problemy, które uznaje za ważne	opracowuje tekst swojego artykułu na komputerze
Gatunki dziennikarskie	- na podstawie informacji wstępnych wylicza najważniejsze zadania tekstów prasowych; - przedstawia ostatnio przeczytane teksty prasowe, określa ich tematykę	- rozpoznaje podstawowe gatunki prasowe; - próbuję ocenić przeczytane ostatnio teksty prasowe	- rozdziela gatunki prasowe, zna ich podstawowe cechy, rozpoznaje je w tekstach; - wartościuje przeczytane ostatnio teksty prasowe	- wskazuje różnice między tekstem literackim a tekstem dziennikarskim; - komentuje, ocenia i wartościuje poznawane samodzielnie teksty prasowe	- komentuje i ocenia sposoby wpływania na odbiorców stosowane przez dziennikarzy; - przygotowuje klasowy newsletter
Zbigniew Herbert <i>Pan Cogito czyta gazetę</i>	- przedstawia treść artykułów, które zwróciły uwagę bohatera lirycznego; - określa reakcję bohatera na ich treść	- wyjaśnia, w jaki sposób bohater czytał artykuły; - określa tematykę wiersza	- wyjaśnia znaczenie obrazów poetyckich; - określa problematykę utworu i wypowiada się na ten temat	- formułuje przesłanie utworu; - w wypowiedzi używa w sposób celowy cytatów z tekstu	wyjaśnia, kim jest Pan Cogito, podaje etymologię jego imienia i związek z przeczytanym utworem
Odpowiedzialność za słowo. Etyka językowa	zna podstawowe zasady etyki wypowiedzi i je stosuje	omawia podstawowe zasady etyki wypowiedzi	wyjaśnia, w jakich sytuacjach dochodzi do łamania etyki języka	ocenia wypowiedzi innych (np. w internecie) pod względem zachowania zasad etyki wypowiedzi	- przedstawia swoje refleksje na temat prawdy i kłamstwa w języku; - uzasadnia odpowiedź
Ryszard Kapuściński <i>Jeszcze dzień życia (fragment)</i>	- streszcza poznany fragment reportażu; - wyodrębnia z tekstu fragmenty opisowe; ustala, czego dotyczą; - wymienia podstawowe cechy reportażu jako gatunku	- wskazuje najważniejsze wydarzenia, ustala powiązania przyczynowo-skutkowe między nimi; - we fragmentach opisowych wskazuje i nazywa środki językowe; - wyjaśnia, czym cechuje się reportaż jako gatunek, podaje przykłady utworów tego typu	- na podstawie przedstawionych wydarzeń określa tematykę i problematykę reportażu; - wyodrębnia z tekstu dygresje, ustala, czego dotyczą, jaką pełnią funkcję w tekście; - rozpoznaje cechy stylu publicystycznego	- komentuje, jakie prawdy ogólne i refleksje można sformułować po zapoznaniu się z treścią reportażu; - charakteryzuje styl reportażu R. Kapuścińskiego; - porównuje styl publicystyczny ze stylem naukowym, formułuje wnioski	- rozpoznaje w tekście mowę pozornie zależną, wyjaśnia, czym się charakteryzuje; - podejmuje próby napisania reportażu

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Kazimierz Przerwa-Tetmajer <i>O Panu Jezusie i zbójnikach (fragment)</i>	- wymienia bohaterów opowiadania, proponuje zasadę ich podziału; - wyodrębnia wyrazy gwarowe, próbuje je wyjaśnić na podstawie kontekstu	- przedstawia wydarzenia utworu, dzieli je na realistyczne i fantastyczne; - tłumaczy fragmenty zdań, w których występuje stylizacja gwarowa	- wyodrębnia punkt kulminacyjny, określa kompozycję utworu; - rozpoznaje różne sposoby stylizacji gwarowej, podaje ich przykłady z tekstu	- formułuje problematykę utworu, omawia różnice między sprawiedliwością ludzką a boską; - rozumie całość tekstu, tłumaczy go na język literacki, wyjaśnia, na czym polega i czemu służy stylizacja gwarowa	- określa gatunek opowieści; - samodzielnie poszukuje informacji o języku gwarowym swojego regionu
Jak głowa, taka mowa. Gwary i dialekty	rozdziela język ogólny i gwarowy	wyjaśnia znaczenie najczęściej spotykanych regionalizmów	rozpoznaje cechy języka własnego regionu	wyjaśnia, jakie znaczenie dla kultury narodowej mają regionalne odmiany języka	pisze opowiadanie, próbując zastosować stylizację gwarową
Melchior Wańkowicz <i>Tędy i owędy (fragment)</i>	- przedstawia szkolne perepetye bohatera ukazane w tekście; - podaje różnice między swoją a dawną szkołą; - wie, co to jest życiorys tradycyjny	- streszcza tekst zamieszczony w podręczniku; - charakteryzuje szkołę, do której uczęszczał bohater; - podejmuje próby napisania tradycyjnego życiorysu	- określa przyczyny i cel buntu młodzieży szkolnej; - nazywa wartości ważne dla bohatera tekstu; - pisze tradycyjny życiorys	- odczytuje ironię; - wyjaśnia cel tworzenia powieści wspomnieniowych; - pisze tradycyjny życiorys, stosując obowiązujące zasady	- charakteryzuje styl pisarski M. Wańkowicza; - wymienia sytuacje, w których współcześnie spotykamy się z tradycyjnym życiorysem
Stefan Żeromski <i>Szybyłowe prace</i>	- przedstawia koleje losu głównych bohaterów; - określa czas akcji i czas fabuły	- podaje cechy zbiorowości ukazanej w tekście; - wskazuje retrospekcję; - opisuje przeżycia bohaterów	- charakteryzuje bohatera zbiorowego; - omawia wątki; - porównuje treść lektury z fragmentem <i>Dzienników S. Żeromskiego</i>	- ocenia postawę uczniów; - wyjaśnia symboliczne znaczenie tytułu powieści; - ocenia filmową adaptację utworu	- interpretuje symboliczne znaczenie elementów powieści; - poszerza interpretację o kontekst historyczny i kulturowy
Il użytkowników, tyle języków. Style funkcjonalne	- wymienia rodzaje stylów użytkowych; - dostosowuje styl wypowiedzi do realizowanej formy	- rozumie pojęcie stylu; - rozpoznaje style użytkowe	podaje cechy poszczególnych stylów użytkowych	pisze wypowiedzi w różnych stylach	- wymienia cechy dobrego stylu; - pracuje nad własnym stylem

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Bolesław Leśmian *** [W malinowym chruśniaku]	- przedstawia sytuację liryczną zaprezentowaną w wierszu; - przytacza określenia dotyczące malin, próbuje określić stworzony w ten sposób nastrój	- prezentuje bohaterów lirycznych wiersza; - wypisuje z tekstu neologizmy, wyjaśnia ich znaczenie	- nazywa przeżycia i emocje bohaterów; wyjaśnia, co jest ich źródłem; - wyodrębnia z tekstu sformułowania przywołujące kolory, dźwięki, zapachy, wyjaśnia ich rolę w budowaniu atmosfery wiersza	- wymienia przedstawione w utworze elementy przyrody; ocenia, jaka ranga została przypisana światu natury; - analizuje język poetycki utworu; komentuje sposób kreowania świata	- samodzielnie analizuje i interpretuje utwór; - wyjaśnia związki malarstwa M. Chagalla z wierszami B. Leśmiana
Bolesław Leśmian <i>Dziewczyna</i>	- odtwarza własnymi słowami historię opowiedzianą w utworze; - prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem	- wyodrębnia realistyczne i fantastyczne elementy przedstawionego świata; - wymienia neologizmy, ustala, od jakich wyrazów pochodzą i co oznaczają	- wyjaśnia znaczenia elementów świata przedstawionego w utworze; - określa nastrój utworu; wskazuje i nazywa środki językowe, dzięki którym został on stworzony	- komentuje, jakie postawy wobec świata są zaprezentowane w tekście, określa postawę osoby mówiącej wobec nich; - analizuje język utworu, wskazuje jego specyficzne cechy	- przedstawia swoje refleksje po omówieniu utworu; - wyjaśnia symboliczne znaczenie muru
Maria Pawlikowska-Jasnorzewska <i>Wiersze (wybór)</i>	- określa ogólną tematykę wszystkich wierszy; - wskazuje elementy wypowiedzi pozwalające określić osobę mówiącą; - wskazuje i nazywa podstawowe środki języka poetyckiego	- konkretyzuje temat każdego utworu; - określa osobę mówiącą; - wskazuje i nazywa podstawowe środki języka poetyckiego, określa ich znaczenie dla tekstu	- wskazuje wspólne elementy tematyczne utworów; - nazywa emocje, określa stan uczuciowy osoby mówiącej; - wyodrębnia obrazy poetyckie, omawia sposoby ich kreowania	- łączy tematykę utworów z poezją o tematyce uczuciowej, podaje przykłady innych, podejmujących ją twórców; - opisuje sytuacje liryczne zobrazowane w wierszach, łączy z nimi stany uczuciowe osoby mówiącej; - dostrzega puenty, komentuje ich rolę w budowaniu znaczeń całości	- określa ogólnie cechy poezji M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej; - pisze i przedstawia monodram inspirowany jej twórczością
Magdalena Samozwaniec <i>Maria i Magdalena (fragment)</i>	- wymienia uczestników spotkania, przedstawia ich; - na podstawie wzoru pisze CV	- przedstawia twórców biorących udział w spotkaniu, gromadzi o nich dodatkowe informacje; - pisze samodzielnie CV	- przedstawia realia życia literackiego zaprezentowane w utworze; - pisze CV, zachowuje formę graficzną tej formy wypowiedzi	- odczytuje intencje wypowiedzi bohaterów; - pisze CV, realizuje wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi	na podstawie tekstu charakteryzuje klimat epoki dwudziestolecia międzywojennego

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Umberto Eco <i>Zapiski na pudełku od zapalek</i>	- formułuje główny problem poruszony w tekście; - wyjaśnia cel tekstu i intencje autora	- wyjaśnia, jaką funkcję pełnią książki w życiu człowieka, cytuje odpowiednie fragmenty; - podaje argumenty dowodzące subiektywizmu autora	- przedstawia swoje stanowisko w sprawie lektur szkolnych, uzasadnia je; - wskazuje środki językowe podkreślające dystans autora	- wskazuje w tekście cechy gatunkowe felietonu; - tworzy plakat promujący czytelnictwo	tworzy notatkę graficzną prezentującą cechy felietonu
Nieszczęścia nie będzie. Pisownia wyrazów z partykułą <i>nie</i>	zna zasady pisowni partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	stara się stosować zasady pisowni wyrazów z partykułą <i>nie</i>	stosuje zasady pisowni wyrazów z partykułą <i>nie</i>	wskazuje wyjątki od obowiązujących reguł	przygotowuje tekst dyktanda sprawdzającego zasady pisowni wyrazów z partykułą <i>nie</i>
Kazimierz Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i>	- wymienia wyrazy i ich formy pozwalające wskazać osobę mówiącą w wierszu; - podaje przykłady przenośni	- nazywa uczucia i emocje wyrażane przez osobę mówiącą; - wskazuje rymy, wiąże ich układ z rytmem wiersza; - wskazuje wszystkie przenośnie zastosowane w tekście	- próbuję określić, kim może być osoba mówiąca; - omawia budowę i układ wersów, wiąże swe spostrzeżenia z rytmem wiersza; - wyjaśnia znaczenie wybranej przenośni	- określa postawę życiową osoby mówiącej; - wskazuje i omawia wszystkie elementy rytmizujące wiersz; - interpretuje znaczenia wynikające z metaforyki utworu	- samodzielnie analizuje i interpretuje utwór; - wymienia „składniki” wiersza
Środki stylistyczne – infografika	zna podstawowe środki stylistyczne, nazywa je	- rozpoznaje podstawowe środki stylistyczne; - wskazuje je w tekście	- rozpoznaje w tekście środki stylistyczne należące do różnych kategorii; - próbuję określić ich funkcję	określa funkcję różnorodnych środków stylistycznych użytych w tekście	funkcjonalnie i twórczo stosuje środki stylistyczne w tekstach własnych
Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i>	- odtwarza podstawowe realia okupowanej Warszawy; - wymienia główne akcje Małego Sabotażu, opowiada o przebiegu jednej z nich; - przedstawia bohaterów utworu, podaje ich imiona, nazwiska, pseudonimy, zainteresowania;	- opowiada o realiach okupowanej Warszawy, przywołuje fragmenty tekstu; - wyjaśnia, czym był Mały Sabotaż, porządkuje informacje związane z akcjami małego sabotażu; - opowiada o wybranej akcji dywersyjnej opisanej w utworze;	- przedstawia, jak żyli ludzie w okupowanej Warszawie; - zbiera wiadomości na temat akcji Małego Sabotażu, uogólnia je; - zbiera, porządkuje i uogólnia informacje związane z akcjami dywersyjnymi opisanymi w utworze; - porównuje głównych bohaterów utworu, formułuje wnioski;	- przedstawia głównych bohaterów utworu jako reprezentantów „pokolenia Kolumbów”; - tworzy notkę biograficzną, selekcjonuje, porządkuje informacje; - relacjonuje przebieg akcji pod Arsenałem, przedstawia emocje uczestników;	- przedstawia refleksje związane z dylematami moralnymi, jakie przeżywali bohaterowie biorący udział w akcjach dywersyjnych; - wyjaśnia, do jakiego typu literatury można zaliczyć utwór A. Kamińskiego, uzasadnia swą opinię;

AUTORZY: Ewa Horwath, Grażyna Kielb

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
	- według wzoru tworzy notkę biograficzną; - odtwarza przebieg akcji pod Arsenalem; - według wzoru tworzy opis sytuacji; - wyjaśnia, skąd pochodzi tytuł utworu	- ustala, co łączyło głównych bohaterów utworu; - tworzy notkę biograficzną; - opowiada o przebiegu akcji pod Arsenalem; - tworzy opis sytuacji	- tworzy notkę biograficzną, zwraca uwagę na porządek informacji; - relacjonuje przebieg akcji pod Arsenalem; - tworzy opis sytuacji, dynamizuje wypowiedź	- tworzy opis sytuacji, stosuje funkcjonalnie środki językowe, dynamizujące wypowiedź; - wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu	komentuje, w jaki sposób bohaterowie zrealizowali przesłanie poetyckie Słowackiego
Lepiej zapobiegać. O normie językowej i błędach w wypowiedziach	- dostosowuje język, którego używa, do sytuacji; - poprawia błędy wskazane przez nauczyciela	- stara się stosować normę wzorcową i użytkową; - rozumie, na czym polega błąd językowy; - poprawia błędy	- poprawnie stosuje normę wzorcową i użytkową; - korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny w celu poprawienia błędów	- rozdziela rodzaje błędów językowych; - dokonuje autokorekty własnego tekstu	- formułuje reguły i normy językowe obowiązujące w polszczyźnie; - formułuje wypowiedzi poprawne pod względem językowym
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Elegia o... [chłopcu polskim]</i>	- wyodrębnia obrazy poetyckie; - ustala, kto może być osobą mówiącą, a kto adresatem utworu	- dostrzega i omawia zasadę tworzenia obrazów poetyckich; - komentuje relacje łączące osobę mówiącą z adresatem, przywołuje odpowiednie sformułowania z tekstu	- dostrzega dwa plany czasowe, wyjaśnia zasadę ich zestawienia; - wyjaśnia symboliczne znaczenie tytułu, formułuje uniwersalne przesłanie utworu	- wyjaśnia metaforę utworu; - uogólnia refleksje na temat postaw człowieka wobec zła	przedstawia swoje refleksje na temat utworu powiązane z problematyką egzystencjalną
Anna Świrszczyńska <i>Strzelać w oczy człowieka; Jej śmierć ma szesnaście lat</i>	ustala, co łączy bohaterów lirycznych obu wierszy	wyjaśnia, jakie wspólne przeżycia i doświadczenia mieli bohaterowie obu utworów	uogólnia sądy na temat postawy moralnej bohaterów obu wierszy	uogólnia refleksje wynikające ze znaczeń obu tekstów	charakteryzuje styl wypowiedzi poetyckich i określa jego wpływ na odbiór
Melchior Wańkowicz <i>Ziele na kraterze (fragment)</i>	wyjaśnia, z jakimi rzeczami wydarzeniami jest związany tekst M. Wańkowicza	na podstawie tekstu wymienia, w jaki sposób wyraża się pamięć o poległych powstańcach	przyporządkowuje symboliczne znaczenia zdarzeniom przedstawionym w tekście	łączy bohaterów utworu z tradycjami walki o niepodległość, dostrzega ciągłość historii i uniwersalizm postaw	- ocenia postawy bohaterów; - przedstawia wnikliwe refleksje na temat wyborów moralnych młodych ludzi w czasie wojny

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Tadeusz Różewicz <i>Warkoczek</i>	odtwarza sytuację liryczną, z którą związana jest wypowiedź osoby mówiącej	dostrzega kontrast, wskazuje elementy kontrastujące ze sobą, wyjaśnia rolę kontrastu w tworzeniu znaczeń	dostrzega, że wiersz należy do liryki pośredniej, wyjaśnia, jakie ma to znaczenie dla wymowy utworu	określa styl wypowiedzi osoby mówiącej; wyjaśnia, w jaki sposób wpływa on na wymowę utworu	sytuuje wiersz w kontekście historycznym i kulturowym
Ida Fink <i>Zabawa w klucz</i>	- wyjaśnia, na czym polega i z czym jest związana sytuacja bohaterów opowiadania; - porządkuje wydarzenia przedstawione w opowiadaniu	- wyjaśnia, kim są bohaterowie opowiadania, z czego wynika ich zachowanie; - wyodrębnia kolejne etapy akcji opowiadania	- wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega tragizm tytułowej zabawy; - odtwarza zmiany napięcia akcji, ustala, z czym są związane	- uogólnia refleksje na temat postaw człowieka w sytuacji zagrożenia; - wyjaśnia, w jaki sposób konstrukcja akcji opowiadania podkreśla jego dramatyzm	- przedstawia kontekst dotyczący problematyki Holocaustu; - szuka informacji o innych utworach dotyczących tej tematyki
Czesław Miłosz <i>Który skrzywdziłeś</i>	- wymienia osoby, o których jest mowa w wierszu, charakteryzuje je; - rozpoznaje lirykę pośrednią	- ustala relacje między osobami, o których jest mowa w wierszu; - ustala, kim może być osoba mówiąca, dlaczego nie ujawnia się bezpośrednio	- formuluje przestrogi kierowane do adresata wypowiedzi; - nazywa wartości, po stronie których opowiada się osoba mówiąca	- wyjaśnia, kim dla zbiorowości jest artysta, na czym polega jego misja; - wyjaśnia, jak artysta wypełnia swoją misję	samodzielnie analizuje i interpretuje utwór, odwołując się do kontekstu historycznego
Deklaracja praw człowieka (fragment)	wymienia podstawowe prawa człowieka zapisane w Deklaracji...	- wypisuje z fragmentu Deklaracji... słowa, które uznaje za najważniejsze; - wskazuje cel stworzenia dokumentu	- nazywa wartości, o których mówi fragment Deklaracji...; - wypowiada się na temat praw człowieka	- bierze udział w dyskusji na temat przestrzegania praw człowieka w dzisiejszym świecie; - określa cechy języka, jakim został napisany dokument	- wyjaśnia, czym jest preambuła, wskazuje jej funkcję; - porównuje styl tekstu poetyckiego i styl dokumentu, ocenia ich wpływ na odbiorcę
Wisława Szymborska <i>Koniec i początek</i>	- wypisuje z tekstu sformułowania wiążące się z wojną; - wyodrębnia obrazy poetyckie	- wymienia czynności wykonywane przez ludzi po wojnie, uogólnia je; - wskazuje frazeologizmy, wyjaśnia ich rolę w tekście	- komentuje tytuł utworu, zestawia go z treścią wypowiedzi poetyckiej; - dostrzega ironię w wypowiedzi; ustala, czego dotyczy	- przedstawia i komentuje stosunek ludzi do minionych wydarzeń wojennych; - analizuje język wypowiedzi poetyckiej	- przedstawia własną interpretację utworu; - określa funkcję środków poetyckich
Gatunki literackie – infografika	rozdziela podstawowe gatunki należące do epiki, liryki i dramatu	podaje przykłady utworów należących do gatunków wskazanych w infografice	wyjaśnia, na czym polega synkretyzm rodzajowy, wymienia gatunki synkretyczne	wskazuje w utworach literackich ich cechy gatunkowe	rozpoznaje utwory niejednorodnie gatunkowo, omawia ich cechy

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Wisława Szymborska <i>Utopia</i>	- wyjaśnia znaczenie słowa <i>utopia</i>, tworzy z nim poprawne związki wyrazowe; - wypisuje z tekstu nazwy własne, ustala, czego dotyczą	- podaje przykłady obrazujące, co może być utopią; - wyjaśnia sposób tworzenia nazw własnych w utworze	- wyjaśnia, o jakiej utopii jest mowa w wierszu; - łączy nazwy własne, użyte w tekście, ze sposobem myślenia człowieka	- wyjaśnia metaforę wiersza, wykorzystuje podane znaczenie metafor do sformułowania znaczeń tekstu; - odtwarza refleksje osoby mówiącej na temat wartości w życiu człowieka	- samodzielnie formułuje przesłanie utworu; - szuka informacji o innych tekstach kultury wykorzystujących motyw <i>utopii</i>
Aldous Huxley <i>Nowy wspaniały świat (fragment)</i>	- ustala miejsce, czas opisywanych wydarzeń; - przedstawia swoje wrażenia związane ze światem opisanym w tekście	- porządkuje informacje dotyczące tego, co widzieli studenci w czasie wizyty w ośrodku; - ocenia świat opisany w tekście	- wyjaśnia, jaki był cel działań prowadzonych w ośrodku; - ocenia świat opisany w tekście, przedstawia argumenty	- komentuje, jaki jest świat przedstawiony w utworze; - wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>antyutopia</i>, uzasadnia, dlaczego można je łączyć z poznanym tekstem	ocenia wizję A. Huxleya z punktu widzenia człowieka żyjącego w XXI w.
Sławomir Mrozek <i>Artysta</i>	- przedstawia w punktach przebieg spotkania; - próbuję napisać list motywacyjny, korzystając z podanego wzoru	- streszcza tekst; - wypowiada się na temat zachowania Koguta; - pisze list motywacyjny, korzystając z wzoru	- pisze notatkę z odbytej rozmowy; - komentuje postawę Koguta; - pisze poprawny list motywacyjny	- przygotowuje ofertę pracy w imieniu dyrektora cyrku; - pisze list motywacyjny, stosuje zasady obowiązujące w tworzeniu tej formy wypowiedzi	- przygotowuje zestaw porad dla osób uczestniczących w rozmowie kwalifikacyjnej; - pisze przemyślany i funkcjonalny list motywacyjny
Stanisław Jerzy Lec <i>Myśli nieuczesane (wybór)</i>	- podaje słowa bliskoznaczne do wyrazu <i>aforyzm</i>; - wie, jaki utwór nazywamy aforyzmem	- wyjaśnia, jak rozumie wybrane przez siebie aforyzmy; - wymienia podstawowe cechy aforyzmów	odczytuje intencje wybranych aforyzmów	- wyjaśnia znaczenie tytułu zbioru; - objaśnia, na czym polega concept utworów S.J. Leca	przygotowuje wyklejanki-kolaże inspirowane aforyzmami S.J. Leca
Stanisław Barańczak <i>Określona epoka</i>	- określa sytuację odtwarzaną przez tekst wiersza; - dostrzega nawiązania do języka przemówień, wskazuje ich przykłady	- ustala, kim może być osoba mówiąca; - wskazuje typowe cechy języka przemówień występujące w tekście wiersza	- podaje charakterystyczne cechy świata opisanego w utworze; - ocenia styl języka wykorzystany w wierszu	- dostrzega uniwersalny charakter prezentowanego świata; - komentuje, w jaki sposób poeta uwidacznia w utworze swoją postawę	- przedstawia własne refleksje na temat wiersza; - sytuuje utwór w kontekście historycznym i kulturowym

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Małgorzata Hillar <i>My z II połowy XX wieku</i>	- ustala, w czym imieniu wypowiada się osoba mówiąca; - wyjaśnia pojęcie <i>pokolenie</i>	- wymienia osiągnięcia przywoływane przez osobę mówiącą; - podaje znane mu przykłady różnych pokoleń, przypomina ich wspólne doświadczenia	- dostrzega kontrast, wyjaśnia, czego dotyczy; - próbuję scharakteryzować pokolenie, do którego należy	- wyjaśnia, na jakie problemy zwraca uwagę poetycka wypowiedź; - próbuję wskazać wartości ważne dla pokolenia, do którego należy	komentuje znaczenie przesłania wiersza w świecie współczesnym, wskazuje uniwersalność utworu
Paulo Coelho <i>Alchemik (fragment)</i>	- prezentuje główne składniki świata przedstawionego w utworze; - streszcza opowiadanie starca	- wstępnie analizuje główne składniki świata przedstawionego; - proponuje własne zakończenie historii przedstawionej we fragmencie	- określa sposób kreacji świata przedstawionego; - wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu, ustala jego związek ze znaczeniami tekstu	- nazywa i komentuje sposób kreacji świata przedstawionego; - ustala, jakie prawdy o życiu człowieka zawiera opowiadanie starca	samodzielnie formułuje przesłanie tekstu
Od słowa do legendy. Treść i zakres wyrazu	układa definicje podanych wyrazów	określa treść i zakres podanych wyrazów	porządkuje ciągi wyrazów według ich treści i zakresu znaczeniowego	potrafi wyjaśnić, czym różni się treść wyrazu od jego zakresu znaczeniowego	funkcjonalnie stosuje wiedzę i umiejętności na temat treści i zakresu wyrazów w precyzyjnym wystawianiu się
Barbara Kosmowska <i>Pozłacana rybka</i>	- prezentuje główną bohaterkę; - przedstawia treść wybranych wątków; - bierze udział w rozmowach na temat książki	- określa osobowość głównej bohaterki; - wymienia wątki; - określa narratora; - prezentuje fragmenty szczególnie poruszające; - opisuje uczucia bohaterów	- przytacza oceny innych na temat głównej bohaterki; - prezentuje świat przedstawiony utworu; - wyjaśnia metafory zawarte w tekście; - przedstawia swoją opinię na temat bohaterów tekstu	- ocenia postawę głównej bohaterki; - wypowiada się na temat problemów poruszonych w utworze; - wskazuje przykłady zabaw językowych	- wskazuje problemy poruszone w tekście; - wymienia utwory literackie i filmy, do których nawiązała autorka powieści, określa sposób i cel nawiązania
Epoki literackie – infografika	podaje nazwy epok literackich	wymienia nazwy epok literackich w kolejności chronologicznej	sytytuje w czasie poszczególne epoki literackie	wymienia głównych przedstawicieli każdej epoki literackiej	wskazuje cechy epok literackich, zwracając uwagę na pokrewieństwo i przeciwstawienie pewnych okresów

Lektura i inne teksty kultury, nauka o języku	Wymagania edukacyjne				
	konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzone (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	ponadprogramowe (celujący)
	UCZEŃ				
Paul Gauguin <i>Skąd przybywamy? Kim jesteśmy? Dokąd idziemy?</i>	- wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, - wskazuje najważniejsze cechy kompozycji obrazu, - proponuje wyjaśnienie tytułu dzieła	- ustala, jakimi środkami malarskimi zostały przedstawiane najważniejsze elementy dzieła, - omawia zasady kompozycji postaci na obrazie, - interpretuje tytuł obrazu	- formułuje znaczenia wynikające z zastosowanych środków języka malarskiego, - proponuje sposób odczytania znaczeń wynikających z kompozycji obrazu, - wyjaśnia, z czego wynika uniwersalizm dzieła	- omawia metaforę obrazu, - wyjaśnia, jak kompozycja obrazu podkreśla jego znaczenia przeznaczone, - rozpoznaje na obrazie symbole znane z kultury i literatury	uczestniczy w działaniach twórczych inspirowanych obrazem
Max Ehrmann <i>Desiderata</i>	nazywa wartości, o których jest mowa w tekście	wskazuje i głośno odczytuje zasady życia, które uznaje za szczególnie ważne dla współczesnego człowieka	przedstawia postawę życiową prezentowaną w tekście	komentuje postawę życiową, która została przedstawiona w tekście	twórczo odwołuje się do tekstu w podejmowanych działaniach artystycznych

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE 8

Zakres	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
	UCZEŃ:				
KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE	- klasyfikuje czytany utwór literacki jako należący do <i>epiki</i>, <i>liryki</i> lub <i>dramatu</i>; - zna podstawowe pojęcia związane z utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi;	- wskazuje podstawowe cechy tekstów epickich, lirycznych i dramatycznych, odnajduje je w czytanych utworach; - stara się posługiwać terminologią związaną z utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi;	- określa cechy charakterystyczne rodzajów literackich, wskazuje je w czytanych utworach; - posługuje się najważniejszą terminologią związaną z analizą utworów epickich, lirycznych i dramatycznych;	- wyjaśnia różnice między poszczególnymi rodzajami, omawia cechy utworów synkretycznych; - poprawnie posługuje się terminologią związaną z analizą i interpretacją utworów epickich, lirycznych i dramatycznych;	- samodzielnie analizuje i interpretuje teksty literackie, porównuje utwory; - wykorzystuje wiedzę na temat rodzajów i gatunków literackich do pełniejszego odczytania utworów;

Zakres	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
	UCZEŃ:				
	• wie, że istnieją gatunki literackie (w tym: <i>fraszka, sonet, pieśń, hymn, satyra, tragedia, powieść historyczna</i>), odróżnia je od rodzajów literackich; • wie, że język utworu literackiego cechuje się obecnością różnych środków stylistycznych; • zauważa związek problematyki utworów literackich z życiem i uniwersalnymi wartościami; • wiąże czytany utwór ze wskazanym przez nauczyciela kontekstem; • wymienia elementy warstwy przedstawieniowej dzieła sztuki; • wyszukuje w tekście wskazane informacje, stara się porządkować zgromadzony materiał; • czyta ze zrozumieniem fragmenty tekstów publicystycznych i popularnonaukowych; • rozpoznaje wskazany przez nauczyciela tekst jako <i>reportaż</i>; • zauważa we wskazanych przez nauczyciela tekstach	• stara się posługiwać nazwami gatunków literackich, wskazuje utwory należące do tych gatunków; • wyszukuje w tekście literackim użytych środków językowych, stara się je nazwać; • wskazuje związek problematyki utworów literackich z życiem, opisuje wartości, do których odwołuje się utwór; • zapoznaje się ze wskazanym przez nauczyciela kontekstem utworu, stara się powiązać utwór ze swoją wiedzą na temat historii i kultury; • komentuje warstwę przedstawieniową dzieła sztuki, zwraca uwagę na wartość estetyczną tekstów kultury; • wyszukuje w tekście informacje różnego typu, cytuje fragmenty tekstu; • klasyfikuje poznawany tekst jako literacki, publicystyczny lub popularnonaukowy; • rozpoznaje gatunki dziennikarskie (w tym: <i>reportaż i felieton</i>); • znajduje w omawianych tekstach współczesnej	• wymienia cechy gatunkowe omawianych utworów, nazywa gatunki literackie; • rozpoznaje w tekście literackim użyte środki językowe (w tym: <i>neologizm, symbol, alegorię, ironię</i>), próbuje określić ich funkcję, zauważa wartości estetyczne poznawanych utworów; • określa problematykę egzystencjalną tekstów, nazywa wartości uniwersalne, do których odwołuje się utwór; • odczytuje utwór, wykorzystując wybrane konteksty oraz elementy wiedzy o historii i kulturze; • rozpoznaje znaczenia naddane dzieła sztuki, • wskazuje elementy symboliczne, rozpoznaje wartość estetyczną tekstów kultury; • wydobywa i porządkuje istotne informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; • wyszukuje i porządkuje cytaty; • wskazuje różnice między literaturą piękną a innymi rodzajami piśmiennictwa; • zna podstawowe cechy gatunków dziennikarskich (<i>reportaż, felieton</i>),	• poprawnie posługuje się nazwami gatunków, omawia cechy gatunkowe czytanych utworów; • wskazuje funkcję użytych w tekście literackim środków językowych oraz określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich; • poddaje refleksji problematykę egzystencjalną w poznawanych tekstach, hierarchizuje wartości, do których odwołuje się utwór; • interpretuje utwór, wykorzystując potrzebne konteksty oraz elementy wiedzy o historii i kulturze; • wyjaśnia rolę środków języka malarskiego w tworzeniu znaczeń obrazu, interpretuje dzieło sztuki, określa wartości estetyczne tekstów kultury; • funkcjonalnie włącza cytaty do wypowiedzi, • funkcjonalnie i celowo wykorzystuje zgromadzone informacje; • określa funkcje literatury pięknej, literatury popularnonaukowej i publicystyki; • określa cechy gatunków dziennikarskich (<i>reportaż, felieton</i>); • analizuje zauważone w tekstach współczesnej kultury popularnej nawiązania do tradycyjnych	• biegle posługuje się terminologią związaną z analizą i interpretacją utworów literackich; • objaśnia funkcję różnego rodzaju środków stylistycznych użytych w tekście, funkcjonalnie stosuje środki stylistyczne w swojej wypowiedzi; • poddaje ocenie utwory ze względu na ich wartość estetyczną; • samodzielnie odczytuje problematykę egzystencjalną i aksjologiczną poznawanych tekstów; • twórczo poszerza interpretację utworu o potrzebne konteksty, sprawnie posługuje się terminologią dotyczącą innych dziedzin kultury; • porównuje teksty należące do różnych dziedzin kultury; • samodzielnie analizuje i interpretuje różne teksty kultury, poddaje ocenie ich wartość estetyczną; • twórczo i funkcjonalnie wykorzystuje zgromadzone informacje we własnej pracy; • wyjaśnia różnice między literaturą piękną, popularnonaukową, publicystyką; • biegle wskazuje w tekstach cechy reportażu, felietonu; • samodzielnie wskazuje we współczesnej kulturze popularnej

Zakres	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
	UCZEŃ:				
	współczesnej kultury popularnej nawiązania do tradycyjnych wątków kulturowych	kultury popularnej nawiązania do tradycyjnych wątków kulturowych	• samodzielnie znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej nawiązania do tradycyjnych wątków kulturowych	wątków kulturowych, opisuje sposób nawiązania do nich	nawiązania do tradycyjnych wątków kulturowych, nazywa sposób nawiązania
KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE	• komunikuje się z innymi w sposób werbalny i niewerbalny; • dostosowuje język, którego używa, do sytuacji; • rozpoznaje i tworzy wypowiedzenia wielokrotnie złożone; • odróżnia mowę niezależną od zależnej; • zauważa różnicowanie słownictwa języka polskiego, rozpoznaje słownictwo gwarowe, środowiskowe; • stara się wzbogacać swoje słownictwo, wyjaśnia znaczenie wyrazów; • rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, używa ich; • podaje przykłady homonimów; • stara się dostosować styl do tworzonej wypowiedzi, • stosuje podstawowe zasady etykiety językowej, • nie popełnia błędów zakłócających komunikację językową, stara się pisać	• świadomie używa języka jako narzędzia komunikowania się; • stara się stosować normę wzorcową i użytkową; • tworzy poprawne wypowiedzenia wielokrotnie złożone; • przekształca poprawnie mowę niezależną w zależną; • rozpoznaje różnicowanie słownictwa języka polskiego, rozpoznaje zapożyczenia, archaizmy, słowa gwarowe; • wzbogaca swoje słownictwo; • ma świadomość treści i zakresu używanych wyrazów; • stara się używać poprawnych form nazw osobowych i miejscowych; • wyjaśnia znaczenie homonimów; • zauważa różnicowanie stylistyczne wypowiedzi, dostosowuje styl do formy wypowiedzi, • stosuje zasady etykiety językowej,	• rozumie znaczenie języka w procesie komunikacji; • stosuje normę wzorcową i użytkową; • rozpoznaje i tworzy różne rodzaje wypowiedzeń wielokrotnie złożonych; • przekształca poprawnie mowę zależną w niezależną i odwrotnie, przestrzega zasad zapisu; • rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i ograniczonym zasięgu, rozpoznaje zapożyczenia, archaizmy, neologizmy, kolokwializmy, słowa gwarowe; • zna sposoby wzbogacania słownictwa i korzysta z nich; • odróżnia treść i zakres wyrazu; • używa poprawnych form nazw osobowych i miejscowych; • poprawnie używa homonimów; • rozpoznaje i nazywa różne style, różnicuje stylistycznie swoje wypowiedzi, • świadomie stosuje w wypowiedziach zasady etykiety językowej,	• rozumie, na czym polega tworczy i sprawczy charakter działań językowych; • formułuje wypowiedzi poprawne pod względem językowym; • rozróżnia i stosuje w wypowiedziach różne rodzaje wypowiedzeń wielokrotnie złożonych; • poprawnie stosuje w wypowiedziach mowę zależną i niezależną • wskazuje funkcję wykorzystania w wypowiedzi różnych rodzajów słownictwa; • funkcjonalnie korzysta ze słowników; • różnicuje słowa w zależności od ich treści i zakresu znaczeniowego; • nazywa rodzaje nazw osobowych i miejscowych, używa ich poprawnych form; • nazywa rodzaje stylów użytkowych, poprawnie używa ich w wypowiedzi; • wyjaśnia zasady etykiety językowej,	• świadomie i funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę na temat języka w komunikowaniu się; • formułuje wypowiedzi poprawne, bogate językowo, precyzyjne, zachowujące obowiązujące normy; • świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach różne rodzaje wypowiedzeń wielokrotnie złożonych; • wykorzystuje funkcjonalnie mowę zależną i niezależną dla osiągnięcia w wypowiedzi pożądanego efektu; • bogaci swoje słownictwo oraz poddaje refleksji rozwój i różnicowanie języka polskiego; • biegle używa różnych rodzajów nazw osobowych i miejscowych; • biegle używa użytkowych stylów wypowiedzi; • doskonalą własny styl wypowiedzi, mając świadomość cech dobrego stylu; • wypowiada się swobodnie i kulturalnie w różnych sytuacjach; • zapisuje poprawnie swoje wypowiedzi, dokonuje ich autokorekty

Zakres	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
	UCZEŃ:				
	poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym	• pisze zgodnie z podstawowymi normami poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej	• pisze zgodnie z normami poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej, stara się poprawiać błędy	• pisze poprawnie, zauważa popełnione błędy językowe, ortograficzne i interpunkcyjne oraz dokonuje ich autokorekty	
TWORZENIE WYPOWIEDZI	• krótko wypowiada się ustnie na podany temat; • stara się używać prostych środków retorycznych; • z pomocą nauczyciela redaguje plan wypowiedzi; • pisze według podanego wzoru, z pomocą nauczyciela, poznane formy wypowiedzi, w tym: rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny; • stosuje akapity; • formułuje prostą tezę; • wyraża własne zdanie i stara się je uzasadnić; • przedstawia rzeczowe argumenty w dyskusji na temat problemów znanych z codziennego życia; • stara się podać przykłady ilustrujące argumenty; • z pomocą nauczyciela podejmuje próby wnioskowania; • rozpoznaje w różnych tekstach niektóre środki perswazji i manipulacji;	• wypowiada się ustnie, zachowuje wewnętrzną logikę wypowiedzi, używa środków retorycznych; • gromadzi materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi, pisze plan wypowiedzi; • pisze poznane formy wypowiedzi, w tym: rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, starając się zachować wyznaczniki gatunku; • stosuje akapity zaznaczające trójdzielną budowę pracy; • formułuje tezę, wie, czym jest hipoteza; • wyraża i uzasadnia własne zdanie, używając prostej argumentacji; • przedstawia rzeczowe i emocjonalne argumenty w dyskusji na temat znanych mu z doświadczenia problemów; • podaje przykłady ilustrujące argumenty; • formułuje proste wnioski;	• wypowiada się ustnie, porządkując treść swojej wypowiedzi, wykorzystuje środki retoryczne; • gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do stworzenia pracy, tworzy poprawnie plan wypowiedzi; • pisze poznane formy wypowiedzi, w tym: rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, stosując odpowiednią dla danej formy kompozycję; • stosuje akapity jako spójne całości myślowe; • formułuje tezę i hipotezę; • wyraża i uzasadnia własne zdanie, używając właściwych argumentów; • przedstawia argumenty w dyskusji dotyczącej tekstu literackiego; • podaje odpowiednie przykłady ilustrujące argumenty; • formułuje wnioski wynikające z argumentacji; • rozpoznaje w różnych tekstach użyte środki perswazji i manipulacji;	• tworzy rozbudowaną wypowiedź na podany temat, zachowuje logikę, spójność i kompozycję wypowiedzi; • funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne w celu oddziaływania na odbiorcę; • samodzielnie selekcjonuje i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do stworzenia pracy, tworzy szczegółowy plan wypowiedzi; • samodzielnie pisze poznane formy wypowiedzi, w tym: rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, stosując odpowiednie zasady kompozycji i zachowując zasady spójności językowej; • stosuje rytm akapitowy; • samodzielnie formułuje tezę i hipotezę; • swobodnie wyraża i uzasadnia własne zdanie, używając różnorodnych argumentów; • podaje celne i różnorodne przykłady ilustrujące argumenty; • podsumowuje rozważania;	• wypowiada się, realizując zamierzony cel; • wykorzystuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych funkcjonalnie i twórczo środki retoryczne i stylistyczne; • samodzielnie planuje pracę, notuje w sposób twórczy, gromadzi potrzebny materiał, korzystając z różnych źródeł; • pisze poznane formy wypowiedzi, w tym: rozprawkę, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, stosując funkcjonalnie różnorodne środki językowe; • twórczo i funkcjonalnie stosuje rytm akapitowy; • formułuje tezę i hipotezę, dostosowuje je do przyjętej formy rozprawki; • wyraża własne zdanie i uzasadnia je w sposób trafny i wnikliwy; • podaje trafne przykłady i omawia je w sposób pogłębiony; • samodzielnie formułuje wnioski; • rozpoznaje w przekazach medialnych mechanizmy perswazji i manipulacji;

Zakres	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
	UCZEŃ:				
	- zna i stosuje podstawowe zasady etyki wypowiedzi; - podejmuje próby przekształceń tekstu cudzego (skraca, streszcza); - formułuje pytania dotyczące warstwy przedstawieniowej utworu; - głośno czyta i recytuje teksty, zachowując podstawowe zasady wymowy	- rozpoznaje w różnych tekstach podstawowe środki perswazji i manipulacji; - zna i stosuje podstawowe zasady etyki wypowiedzi; - podejmuje samodzielne próby przekształceń tekstu cudzego (skraca, streszcza, rozbudowuje) - formułuje pytania związane z dosłownymi znaczeniami utworu, - głośno, płynnie czyta i recytuje teksty, przestrzega zasad intonacji zdaniowej	- zna i stosuje podstawowe zasady etyki wypowiedzi; - dokonyuje przekształceń tekstu cudzego (skraca, streszcza, rozbudowuje); - formułuje pytania związane z przenośnymi znaczeniami utworu; - głośno czyta i recytuje teksty, dobierając odpowiednie tempo i intonację	- rozpoznaje w różnych tekstach środki perswazji i manipulacji, wskazuje ich funkcję; - zna i stosuje podstawowe zasady etyki wypowiedzi; - samodzielnie dokonuje przekształceń tekstu cudzego (skraca, streszcza, rozbudowuje); - formułuje pytania problemowe dotyczące wszystkich składników utworu; - interpretuje głosowo utwór literacki, starając się zaciekawić słuchacza	- twórczo przekształca cudzy tekst w celu osiągnięcia określonego efektu artystycznego; - formułuje trafne, ciekawe pytania dotyczące warstwy znaczeń naddanych w utworze; - recytuje utwór, prezentując własną interpretację tekstu z wykorzystaniem różnorodnych środków głosowych
SAMOKSZTAŁCENIE	- korzysta, z poszanowaniem praw autorskich, z różnych źródeł informacji wskazanych przez nauczyciela; - rozwija nawyk systematycznego uczenia się; - uczestniczy w pracy grupowej, współpracuje z innymi w realizacji projektów edukacyjnych; - uczestniczy w programowych wyjściach o charakterze kulturalnym	- korzysta, z poszanowaniem własności intelektualnej, z różnych źródeł informacji; - uczy się systematycznie; - uczestniczy w projektach edukacyjnych; - podejmuje próby prezentowania przygotowanego materiału; - rozwija umiejętność krytycznego myślenia, wyraża swoje zdanie; - uczestniczy w wybranych wydarzeniach kulturalnych w swoim regionie	- korzysta z samodzielnie wybranych źródeł informacji, szanując cudzą własność intelektualną; - rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania; - stara się myśleć krytycznie, wyraża opinie; - aktywnie realizuje projekty, prezentuje efekty pracy indywidualnej lub grupowej; - uczestniczy w życiu kulturalnym swojego regionu	- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową, korzystając rzetelnie, z poszanowaniem własności intelektualnej, z różnych źródeł informacji; - rozwija nawyk krytycznego myślenia i formułowania opinii; - bierze udział w konkursach, wykładach, pracach kół przedmiotowych itp.; - aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym swojego regionu	- samodzielnie i aktywnie poszerza swoją wiedzę oraz pogłębia zainteresowania humanistyczne, korzystając z różnych form i źródeł; - ma własne zdanie i prezentuje je w dyskusji; - z zaangażowaniem włącza się w realizację projektów edukacyjnych; - aktywnie, z sukcesami bierze udział w konkursach, wykładach, pracach kół przedmiotowych itp. - występuje w roli lidera grupy; - aktywnie i świadomie uczestniczy w życiu kulturalnym regionu

Zakres	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
	UCZEŃ:				
LEKTURY OBOWIĄZKOWE I UZUPEŁNIAJĄCE	czyta większość wymaganych lektur przynajmniej we fragmentach i zna ich treść	czyta większość wymaganych lektur w całości i zna ich treść	czyta wszystkie wymagane lektury w całości, zna ich treść i problematykę	czyta wszystkie wymagane lektury w całości i interpretuje je w połączeniu z kontekstami	chętnie czyta i zna wiele tekstów ponadprogramowych

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, którego wyniki nie osiągają poziomu wymagań koniecznych, w związku z tym nie jest w stanie wykonać, nawet z pomocą nauczyciela, zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak aktywności w dążeniu do zdobycia wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu.